

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 565/2022-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, právne zastúpených Mgr. Petrom Troščákom, advokátom, Hlavná 50, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 28 P 34/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 28 P 34/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné práva maloletého [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 28 P 34/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Maloletému [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **2 0 0 0 e u r**, ktoré mu **j e** Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. októbra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 P 34/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhujú vysloviť príkaz konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadostučinenie v sume 4 000 eur každému zo sťažovateľov a nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že predmetom napadnutého konania vedeného pred okresným súdom je návrh na úpravu práv a povinností k maloletému. Okresný súd v napadnutom konaní, ktoré bolo začaté doručením návrhu otca 18. marca 2018, vydal 2. júla 2020 rozsudok č. k. 28 P 34/2018-717, ktorým (okrem iného) neschválil rodičovskú dohodu (II. výrok), zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky vrátane jeho zastupovania a spravovania jeho majetku (III. výrok) a rozhodol o výživnom a o dlžnom výživnom (IV., V. a VI. výrok). Na základe odvolania sťažovateľky a otca maloletého Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 24 CoP 46/2021-846 zo 14. decembra 2021 zrušil rozsudok okresného súdu v označených výrokoch a vec vrátil okresnému súdu v tomto rozsahu na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu bola krajským súdom zistená nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie. Z chronologického opisu priebehu konania vyplýva, že okresný súd dosiaľ vykonal celkom 6 pojednávaní, pričom posledné pojednávanie konané 14. septembra 2022 bolo odročené na 23. november 2022.

3. Sťažovateľka uvádza, že napriek jej sťažnosti na prietahy v konaní adresovanej predsedovi okresného súdu v roku 2020 (ktorá bola vyhodnotená ako nedôvodná, pozn.) a jej žiadosti o prešetrenie vybavenia sťažnosti (ktorá bola krajským súdom vybavená tak, že predsedníčka krajského súdu vyhovelá žiadosti sťažovateľky na prijatie opatrení proti zbytočným prietahom, a to formou režimu sledovania, pozn.) je toho názoru, že v napadnutom konaní aj naďalej dochádza k zbytočným prietahom, a tým aj k porušovaniu označených práv sťažovateľov.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 565/2022-15 z 30. novembra 2022 ustanovil maloletému [REDAKOVANÉ] v tomto konaní za kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov (ďalej len „kolízny opatrovník“) a prijal spoločnú ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, kolízneho opatrovníka a replika sťažovateľov

5. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

6. Predseda okresného súdu prípisom č. k. 1 SprO 1708/2022 z 19. januára 2023 k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že vo veci maloletého sa vedie na okresnom súde okrem napadnutého konania viaceré súvisiacich konaní (o rozvod manželstva sp. zn. 30 P 140/2018, o uloženie výchovného opatrenia sp. zn. 30 P 39/2019, o vydanie neodkladného opatrenia sp. zn. 28 P 96/2019 a o výkon rozhodnutia sp. zn. 29 Em 1/2019). Pre hlboký konflikt rodičov,

čo bolo zrejmé už z prvého pojednávania, zákonná sudkyňa pristúpila ku konaniu s mimoriadnou vážnosťou a citlivo, uvedomujúc si predovšetkým najlepší záujem dieťaťa, ktoré je už vo výlučnej sfére vplyvu matky v podstate dva roky s obavami o psychický vývoj dieťaťa. V jednotlivých konaniach boli podané viaceré sťažnosti adresované predsedovi súdu. Postup v konaní sťažoval postup matky, ktorá nerešpektovala uzavretú rodičovskú dohodu, preto ju nebolo možné schváliť. Vo veci bolo vydaných viacero neodkladných opatrení, ktoré podliehali kontrole odvolacím súdom. V kontexte veci považoval za podstatné nahliadať na napadnuté konanie v súvislostiach, keď bolo potrebné nariadovať neodkladné opatrenia, a to z dôvodu nespolupráce matky (sťažovateľky, pozn.). Sťažovateľka podala v uvedených veciach viackrát námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi, odvolaciemu súdu boli tieto predložené na rozhodnutie v štyroch prípadoch, ani v jednom z nich zákonnú sudkyňu nevytlúčil, ani neprikázal veci inému súdu. Vychádzajúc z uvedeného, predseda okresného súdu bol toho názoru, že hoci zákonná sudkyňa pracovala so zvýšenou pozornosťou a bez zbytočných prietáhov, na priebeh konania mal výrazný vplyv prístup rodičov, najmä sťažovateľky. V závere svojho vyjadrenia predseda okresného súdu odkázal v podrobnostiach na vyjadrenia zákonnej sudkyne a netrval na ústnom prejednaní veci.

7. Zákonná sudkyňa vo svojich vyjadreniach k podnetu na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania a vyjadrenia k sťažnosti na prietahy v konaní okrem už uvedeného v podstatnom argumentovala tým, že sťažovateľka nariadené znalecké dokazovanie odmietala, naťahovala čas pri preberaní súdnych zásielok, a preto bolo potrebné nariadovať výchovné opatrenia a rovnako uložiť poriadkovú pokutu. Zo strany sťažovateľky a jej právneho zástupcu dochádza sústavne k atakovaniu nariadeného znaleckého dokazovania. Napriek nariadenému znaleckému dokazovaniu a apeláciám zo strany zákonnej sudkyne už vyše jedného roka sťažovateľka nespolupracuje. K veci v podstatnom uviedla, že z priloženého prehľadu procesných úkonov súdu a zo strán sporu vyplýva, že súd v predmetnej veci nesporne koná, postupuje v konaní a pravidelne koná aj napriek uvedeným skutočnostiam. Súčasťou jej vyjadrenia bola aj stručná chronológia úkonov účastníkov napadnutého konania a súdu, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti, ktorých úplnosť ústavný súd preveril a doplnil z predloženého súdneho spisu:

- 16. marca 2018 – doručenie návrhu otca na začatie konania o úprave styku,
- 11. apríla 2018 – vydané neodkladné opatrenie – dočasná úprava styku dieťaťa s otcom,
- 7. mája 2018 – odvolanie matky proti neodkladnému opatreniu spojené s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia,
- 11. mája 2018 – vydané neodkladné opatrenie – dočasné zverenie dieťaťa do starostlivosti matky,
- 9. júla 2018 – vec predložená odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o odvolaní matky proti neodkladnému opatreniu,
- 17. augusta 2018 – vec vrátená odvolacím súdom spolu s rozhodnutím o odvolaní matky (potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie, pozn.),
- 22. novembra 2018 – pojednávanie odročené na účel ďalšieho dokazovania na 28. januára 2019,
- 28. januára 2019 – pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu návrhu na jeho odročenie, zmeny právneho zástupcu matky pred pojednávaním, odročené na neurčito,

- 5. februára 2019 – nariadenie znaleckého dokazovania z odboru psychológie, ustanovenie znalca,
- 6. marca 2019 – návrh na zrušenie alebo zmenu neodkladného opatrenia a vyjadrenie matky k nariadenému znaleckému dokazovaniu,
- 4. apríla 2019 – uznesenie, ktorým návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietajú,
- 23. apríla 2019 – žiadosť znalca o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku z dôvodu opakovaného nedostavenia sa matky na úkon s odôvodnením, že znalec nie je oprávnený konať,
- 23. apríla 2019 – odvolanie matky proti uzneseniu o neodkladnom opatrení, ktorým okresný súd návrh matky zamietol,
- 15. mája 2019 – oznámenie znalca, že matka sa odmieta podrobiť nariadenému znaleckému dokazovaniu, čo znemožňuje vypracovanie znaleckého posudku,
- 27. mája 2019 – vznesenie námietky zaujatosti zo strany matky proti znalcovi,
- 30. mája 2019 – výzva právnomu zástupcovi matky, oznámenie o nesplnení náležitostí námietky zaujatosti, výzva na rešpektovanie a podrobenie sa znaleckému úkonu,
- 3. júna 2019 – vyjadrenie matky k veci, vznesenie námietky zaujatosti zákonnej sudkyne, sťažnosť na znalca,
- 18. júna 2019 – vec predložená odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne,
- 26. júna 2019 – vec vrátená okresnému súdu s rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým zákonná sudkyňa nebola vylúčená z rozhodovania vo veci a ktorým bol zamietnutý návrh matky na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti,
- 19. júna 2019 – podanie matky vo veci samej, námietka zaujatosti proti znalcovi,
- 27. júna 2019 – oznámenie znalca o nespolupráci matky a maloletého,
- 2. júla 2019 – uloženie poriadkovej pokuty matke uznesením pre porušenie súdom uložených povinností,
- 3. júla 2019 – doplnenie odvolania matky proti uzneseniu, ktorým bol zamietnutý návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia na prispievanie na výživu maloletého,
- 10. júla 2019 – predloženie spisu odvolaciemu súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní matky proti zamietajúcemu uzneseniu o návrhu na neodkladné opatrenie,
- 12. augusta 2019 – vrátený spis okresnému súdu spolu s rozhodnutím, ktorým odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie o neodkladnom opatrení,
- 21. októbra, 19. novembra 2019 – oznámenie znalca o neúčasti matky na znaleckom úkone,
- 6. novembra 2019 – okresný súd uznesením rozhodol o zmene kolízneho opatrovníka (ustanovil učiteľa maloletého, pozn.),
- 21. novembra 2019 – uznesenie o uložení súdneho poplatku za námietku zaujatosti matky z 3. júna 2019,

- 18. decembra 2019 – sťažnosť matky proti uzneseniu o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok,
- 8. januára 2020 – uznesenie o zamietnutí sťažnosti matky proti uzneseniu o súdnom poplatku,
- 4. februára 2020 – vyjadrenie matky vo veci samej,
- 10. februára 2020 – námietka zaujatosti matky proti zákonnej sudkyňi,
- 17. februára 2020 – spis predložený odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o námietke zaujatosti,
- 21. februára 2020 – spis vrátený okresnému súdu spolu s rozhodnutím o námietke zaujatosti a návrhu na prikázanie inému súdu (nevylúčil, zamietol, pozn.),
- 28. februára, 4. marca 2020 – podanie matky vo veci samej,
- 11. marca 2020 – pojednávanie, odročené na účel ďalšieho dokazovania na 24. jún 2020.
- 13. marca 2020 – okresný súd uznesením zrušil skoršie uznesenie o znaleckom dokazovaní a opätovne nariadil znalecké dokazovanie, ustanovil iného znalca,
- 18. marca 2020 – okresný súd zmenil nariadené neodkladné opatrenie o styku otca s maloletým,
- 26. marca 2020 – odvolanie otca proti uzneseniu o zmene neodkladného opatrenia o styku s maloletým,
- 14. apríla 2020 – odvolanie matky proti uzneseniu o zmene neodkladného opatrenia o styku otca s maloletým,
- 24. apríla 2020 – vyjadrenie matky vo veci samej,
- 14. mája 2020 – doplnenie odvolania matky zo 14. apríla 2020, spojené s návrhom na zrušenie uznesenia z 11. apríla 2018 a návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia (o styku maloletého s otcom, pozn.),
- 20. mája 2020 – spis predložený odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o podaných odvolaniach,
- 23. júna 2020 – spis vrátený okresnému súdu spolu s rozhodnutím, ktorým odvolací súd zmenil dočasné opatrenie o styku maloletého s otcom,
- 24. júna 2020 – pojednávanie odročené na 2. júl 2020 na účel ďalšieho dokazovania,
- 2. júla 2020 – pojednávanie, vyhlásený rozsudok,
- 10. júla 2020 – spis predložený Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky,
- 22. júla 2020 – spis vrátený okresnému súdu,
- 2. augusta 2020 – odvolanie otca proti niektorým výrokom rozsudku,
- 10. augusta 2020 – odvolanie matky proti rozsudku,
- 25. marca 2021 – spis predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaniach,
- 26. apríla 2021 – doplnenie odvolania matky,
- 7. januára 2022 – vrátený spis okresnému súdu spolu s uznesením odvolacieho súdu, ktorým zrušil rozsudok súdu prvej inštancie,

- 28. marca 2022 – pojednávanie zrušené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne, určený nový termín pojednávania na 25. máj 2022,
- 23. mája 2022 – žiadosť právneho zástupcu matky o odročenie pojednávania z dôvodu choroby, vyhovené,
- 2. septembra 2022 – vyjadrenie matky,
- 14. septembra 2022 – pojednávanie odročené na účel doplnenia dokazovania na 23. november 2022,
- 20. septembra 2022 – vyjadrenie otca,
- 23. novembra 2022 – pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu školenia zákonnej sudkyne, nový termín určený na 7. december 2022,
- 6. decembra 2022 – žiadosť matky o odročenie pojednávania z dôvodu ochorenia COVID-19, nesúhlas s konaním v jej neprítomnosti,
- 7. decembra 2022 – pojednávanie sa neuskutočnilo, odročené na neurčito z dôvodu odchodu sudkyne do dôchodku.

8. Kolízny opatrovník na výzvu ústavného súdu v lehote ani následne nereagoval.

9. Sťažovatelia prostredníctvom právneho zástupcu na vyjadrenie okresného súdu reagovali podaním doručeným 10. februára 2023. V podstatnom vyjadrili nesúhlas so stanoviskom okresného súdu v otázke vplyvu podaní strán konania na priebeh konania. V ďalšom právny zástupca polemizuje s kvalifikáciou ustanoveného znalca a jeho oprávnenia vypracovať znalecký posudok. Upriamuje pozornosť na okresným súdom nariadené neodkladné opatrenie z 1. augusta 2019 v inom súvisiacom konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 28 P 96/2019, ktoré bolo na základe opravného prostriedku zrušené. Ďalej tiež poukazuje na zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvej inštancie zrušený z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti. V ostatnej časti zotrváva na dôvodnosti podanej sťažnosti a vyjadruje súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Posúdenie vecí ústavným súdom

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní o úpravu styky otca s maloletým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' sporu, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka napadnutého konania rozhodne nebola závislá od právnej náročnosti prerokovávanej veci. Istú skutkovú zložitost' možno badať v dôsledku nespolupráce matky pri znaleckom dokazovaní.

16. Ústavný súd, rešpektujúc judikatúru ESLP, je toho názoru, že takéto konania si vyžadujú mimoriadnu starostlivosť a pozornosť súdu, ktorá by mala viesť k efektívnemu a rýchlemu postupu v konaní (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02).

17. Povaha napadnutého konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 263/2016).

18. Správanie s'ťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, dospel k záveru, že je potrebné osobitne hodnotiť postoj a procesné návrhy matky. Maloletý s'ťažovateľ podľa názoru ústavného súdu nijako neprispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania, čo však nemožno konštatovať u matky ako s'ťažovateľky. Ako z chronológie úkonov súdu a účastníkov konania vyplýva, matka nespolupracovala pri nariadenom znaleckom dokazovaní vyše jedného roka, systematicky využívala dostupné opravné prostriedky proti procesným rozhodnutiam okresného súdu, opakovane vznášala námietky zaujatosti proti zákonnej sudkyňi a rovnako aj ustanovenému znalcovi, v dôsledku čoho dochádzalo k predĺženiu napadnutého konania.

19. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že využívanie procesných prostriedkov s'ťažovateľkou ako účastníkom konania, ktoré mali za následok spomalenie postupu súdu v napadnutom konaní, nemožno pripísať na ťarchu tohto súdu (I. ÚS 41/03). Ústavný súd konštatuje, že analogicky ani využívanie procesných prostriedkov protistrany ako účastníka konania nemožno započítat' na ťarchu okresného súdu.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

21. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšieho dĺžky a priebehu napadnutého konania, konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nebol dostatočne razantný, hoci je potrebné dodať, že z prehľadu úkonov konajúceho súdu ústavný súd nezistil, že by dochádzalo k zbytočným priet'ahom alebo dlhšie trvajúcej nečinnosti. Postup okresného súdu bol s'ťažovaný a narušovaný v dôsledku viacerých faktorov. Predovšetkým ide o viaceré konania vedené okresným súdom, ktoré súvisia s narušenými rodinnými vzťahmi medzi matkou a otcom maloletého syna, pričom tieto konania sa navzájom ovplyvňujú. Početné návrhy s'ťažovateľky v napadnutom konaní na nariadenie a zmenu, prípadne zrušenie neodkladných opatrení, uplatňovanie opravných prostriedkov, ako aj opakované námietky zaujatosti zákonnej sudkyne a znalca mali objektívne za následok nutnosť predkladania spisu odvolaciemu súdu, v dôsledku čoho bol postup okresného súdu s'ťažovaný. V dôsledku 2 návrhov s'ťažovateľky na odročenie pojednávani boli tieto termíny zrušené. Pre úplnosť je potrebné dodať, že k zrušeniu dvoch termínov pojednávani došlo z dôvodov na strane súdu. Takisto nespolupráca s'ťažovateľky pri vypracovaní znaleckého posudku v trvaní vyše roka a nerešpektovanie tejto uloženej povinnosti súdom s'ťažili jeho postup a vyústili až do uloženia poriadkovej pokuty súdom.

22. Ústavný súd zohľadnil všetky tieto faktory pri posúdení otázky, či za zjavne excesívnu dĺžku napadnutého konania nesie zodpovednosť vo veci konajúci súd. Dospel k záveru, že vzhľadom na objektívne neprimeranú dĺžku napadnutého konania je nutné konštatovať, že došlo k porušeniu označených práv maloletého, ktorý nijako neovplyvnil postup konajúceho súdu a ktorého možno skôr považovať za obeť tohto neželaného stavu. Preto ústavný súd dospel k záveru o porušení označených práv maloletého sťažovateľa (bod 1 výroku).

23. Pokiaľ však ide o mieru zodpovednosti okresného súdu za celkovú dĺžku napadnutého konania v rámci zdokumentovanej procesnej aktivity sťažovateľky, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka v podstatnej miere prispela k celkovej dĺžke napadnutého konania, preto konštatuje, že v okolnostiach posudzovanej veci nedospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu označených práv sťažovateľky, preto sťažnosti v tejto časti nevyhoviel (bod 4 výroku).

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv maloletého sťažovateľa, mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietrahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

25. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

26. Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadost'učinenia v sume 4 000 eur pre každého z nich z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, a to najmä z dôvodu frustrácie a beznádeje z neprimeranej dĺžky súdneho konania a nespravodlivosti.

27. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, jeho význam pre maloletého sťažovateľa (vo vzťahu ku ktorému ústavný súd vyslovil porušenie jeho označených práv, pozn.), posudzované obdobie právnej neistoty sťažovateľa, ktoré je v princípe nereparovateľné, a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocíťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 eur maloletému sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V. Trovy konania

29. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

30. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že ide o fakultatívne priznanie náhrady trov konania. Vychádzajúc z okolností veci, ústavný súd dospel k záveru, že právny zástupca sťažovateľov, ním poskytované právne služby a ním zvolená stratégia hájenia práv svojich mandantov majú za následok stav, v ktorom sa napadnuté konanie nachádza, preto uplatnenie náhrady trov konania v okolnostiach prípadu posúdil ako zneužitie práva, a preto mu náhradu trov nepriznal (bod 4 výroku nálezu).

31. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu